

Cseh Károly

Húsvéti fényben, szélben*Régi Nagypéntek*

Füstös ajtaja tenyérynire tárva:
piroslott-sárgállt a kemence szája,
akár a beérett kukoricacső,
s a megkent cipók – míg hömpölygött a hó –
sütőlapáton fogzottak sorjázva.
Ott kucorog mindenünk, elült a zajos,
fecskéllő öröm, szárnyszegetten, körben.
Nagypéntek volt, havak utáni, napos,
megmosdott már udvar s kert is a zöldben,
friss inget váltott almafa és meggyfa,
járva-kelve csupán a szírom-habos
szél sopánkodott, és állt Érette pörben:
az Úr fia, jaj, milyen útra megy ma?!
Kukoricaszár-íziket zabálva,
kerekült szemmel nézett iszonyatos
villogással ránk bentről a tűz lángja,
s a szénvonó is félre vetve-dobva
úgy komorlott, mint félbe tört keresztfa,
s piroslott-sárgállt a kemence szája;
ajtaján lyukak szög - világolása.

Eleven gyertyák

Tövíg leégett fáklyák, korhadt rönkök
az üszkös délutánban szerteszórva.
Nagypéntekünkhöz illón még nem dörgött
Eső perceg csak – lassan három óra.

Virágoktól azúrlik kertünk alja,
zsengeáll a száluk, egyiket letépem –
s meggyújtott gyertyaként magasra tartva,
anyám sírjához kaptat már a léptem.

Körültekintek, mint azon az éjen,
zajgást neszelve, a Körül-tekintő,
s a zöld nyüzsögni kezd lent észrevétlen:

ibolyák izzanak fel áthevülve,
olyan vakítón, mintha a Vízöntő
égboltja hullt le volna most a fűre.

Közelítő
P.Gy-nak

Hajolj közelebb fényes kőhöz, földhöz,
s köszöntsd a Húsvét esője után
előmorzszáló első hangyákat.

Húsvéti szélben

Zöldbe borult

Madárral teli
bokor zöld szoknyád megint
húszéves a szív!

Tavaszi villám

Falhasadékon
cikkan keresztül újra
zöldell a kert már

Húsvét, falun

Lelkük most még akár a hó
szállingózik pár húsvéti
falusi kis locsolkodó

Kaló Béla

Húsvéti fényben, szélben

Széljegyzetek Cseh Károly versciklusához

Hat opuszt gyűjtött egybe Cseh Károly Mezőkövesden alkotó költő és műfordító *Húsvéti fényben, szélben* címmel a legjelesebb keresztény-keresztény ünnephez kapcsolódva. A keresztfa kegyetlenségéből a kegyelem, áldás rózsállásáig emelkedik a ciklus.

A költő természetesen homo poeticus, magyarán lírai alkat. De a homo estheticus s a homo ludens is ott vibrál benne, amikor pasziánszot rak ki gyermekkori élményekből, rebbenésnyi mozzanatokból. Affinitása van a költészeti törekeny csecsebecséssel való játszadozáshoz, a lírai százsíku kristály nála analitikusan csillog és tükröződik.

A *Régi Nagypéntek* érezhetően gyermekkori ihletésű. A zöldellő április közepi virágzásban a kemencét bámuló, az érett kukoricaszínű tüzet leső gyermekek képe déja vu-ként Rimbaud *Kenyerlesők*jét idézi. Az ünnepi vibrálást, villódzást az apró képek, a „mozgósított” csöpp igék valósítják meg, s ezekbe ékelődik a Nagypéntek misztériuma, amelyben az út keresztúttá, a heverő szénvonó alakjában is kettétört keresztté emelkedik. Örömet, ünnepélyes várakozást érezhet itt a figyelmes versélvező. S a kettősség: egyfajta archaizálás-tájszavasítás elegyedik a sajátos, néha csak szokatlanul használt szóalkotásokkal, szóképzésekkel. A sorokban rejtetten ott lappang a halálra, a letörésre beérett élet képe a „kukoricacső”-ben, s a pirosló-sárgálló kemenceszáj az „Éli, éli sabaktani”-ra nyíló krisztusi száj „pillanatképe” is egyben. A várakozás borzongása egy tragédia, előérzettel vegyes, feltámadásos, várakozásos öröm is.

Az *Eleven gyertyákban* egy másik, mai nagypénteki nap „krónikája” foglaltatik. (Adalék a vershez: a költő gyermekkori borsodgeszti kertjének végében áll a temető a dombon.) Valóság és legenda között egyensúlyozik a vers, a temetői domb golgotái – Olajfák hegyi éj is, a Körültekintő pedig maga az Úr fia. (Pásztorunk zsoltárosan szólva, de egyben valamely kereszténység előtti állapotra is utal.) Két világ simul egybe a költeményben. A kertaljban „azurló” ibolyák megannyi mécses, gyertya lángjaivá, eleven gyertyáivá lényegülnek, s egyben megelőlegezik az új kort, a Vízöntőt (ennek színe az ibolyaszín) s a feltámadást is. A szertekékellő ibolyák a leszakadt, lehullt „Vízöntő égbolt” szilánkjai, cserepei, s benne ’felhevülve’ a bibliai új korszak. Itt is népies íz, látás elegyül a sajátos – tért és időt – egyszerre megjelenítő „esőcsepp perceg” – kifejezésben. Kísért az alkotóra rejtetten jellemző groteszk is: a „Nagypéntekünkhöz illőkre halkítva” sorban. „Szabálytalan” szonett ez a darab, a szinte végigsorjázó jambusokban is átérezhető a világ tökéletlensége.

A következő opus a *Közelítő*. Archaizáló és tömörítő már a cím is: a földhöz való közelebb hajlás és alázat láttatása. A keresztény alázat és a keleti zen finom egymásba játszatása ez a sóhajnyi vers. A futó húsvéti eső után kisüt a nap, és előbújnak a természet barna-fekete morzsáiként a hangyák, amely tény valamely halk, belülről jövő, ujjongó örömet vált ki a költőből. A közelebb hajlás egyfajta keleti köszönés-köszöntés boldog lélegzete. Az

„előmorzsálló” hangyák képe a buddhizmusban az önmegtartóztatást, a Biblia Salamont érintő részében pedig a bölcsességet példázza. Cseh Károlynál lélekmotívumnak hat, egyfajta áhított harmónia lehetőségének megteremthetőségét hívván elő.

A Húsvéti szélben *Zöldbe borult* részének haikuja *szabi* (a magánynak, a dolgok elszigeteltségének s ilyenén való kiteljesülésének – tehát az örökkévalóságnak is – mozzanata, flóra, fauna és emberi motívum együttese). A *Tavaszi villám* pedig *vabi* (az egészen köznapiságban felismeri hirtelen a természetet, a törvényszerűt). A haiku japán lírai műfaj és versforma. Rímtelen, hangsúlyos, három sorból álló költemény, amelyben 5-ös és 7-es szótagszámú sorok változnak. (A műfaj szervesen köthető a tradicionális tankához, valamint a humoros haikai rengához.) Az európai átlagolvasó számára a virtuóz kép- és szimbólumhasználat gyakran egzotikusnak tűnhet. A háromsoros, szigorú szerkezet erőpróba a költők számára. A századforduló kelet felé forduló érdeklődése felfedezte a haikut is, amelyet nálunk Kosztolányi, Tandori és Weöres Sándor is művelt. A két haikuban nincs központozás Csehnél (nyilván az egymásba lebegés-játszatás végett), s ugyanez áll a *Húsvét*, *falun* alcímű három soros nyolcasokra is. A keleti zen szellemiség és az európai-magyar között mintegy átmenetet képeznek eme miniatűrök. A *Zöldbe borult* című tele erotikus vibrálással (érzékbizsergető – lelkesítő a kép, amelyet sugall), a szoknya egybemosódik a tavaszi zölddel, amelynek láttán visszafiatalodik és ujjong a szív. Mivel a szerelmes vers az esetek többségében alkalmazott művészet (a Múzsza megszerzése végett íródik), a szerzőt érzelmi és valószínűleg lingvisztikai szélsőségekre ragadtatja. A *Tavaszi villám* avare (újabb poétikai formula), amelynek értelmét a történésnek és elmúlásnak az átérzése adja, egyfajta nosztalgiával árnyalt pillanat megragadása. (Vagy avaréba átjátszó vabi, ezt döntse el a nyájas olvasó).

Mind a hat verset sajátos, komor s egyben reménykedő áhítat fűti s ragyogja át. Tanulságos ez a Cseh Károly-i húsvéti blokk, amely azt bizonyítja, hogy az irodalom is a remény egyik formája; amit tapasztal az ember, amikor megismeri és tökéletesíteni akarja önmagát és a világot. *Ars sacra*, amely megálmodja a bolder emberit létet, és fel tudja emelni – lehetőségként – az emberit életet.

Ayhan Ey Gökhán

Sétavers*Borbély Szilárdnak*

egy tükör néz veled szembe
de nem tudod kinek a tükre
valójában ki néz veled szembe
a sétád alatt véletlenekbe
botlasz két ág közé bekötve
az őszi ég mintha az is szembe
fényárnyékaival körbevenne
mintha a sétáid felébe
lennél évekre beillesztve
mintha az arcod végetérne
egy kirakat üvegébe'
mintha mondatokra lenne
a séta és te vagy névelője
tükör vagy de nem tudod ki szembe
néz veled kinek a végtelenje.

Őszi nocturne

bezár az erdő, ha nem sietsz eléggé.
titkát nem fejt meg múltó lomb,
gonosz avar. kertét képzelsz el ott,
hol szerelmed nem volt más, mint

őszi séta. átfut rajtad az erdő,
a túlevélnyi percek. otthon fekete
ceruzáddal szerelmi háromszöget,
forró lombokat szerkesztesz,

de csak azért, hogy tragédiádnak
teret engedj. szerelmedhez szokatlan
nyelven beszélsz, mondod: szívalakú
popsid, az első gyönyör ezen az őszön.

Dudás Sándor

csak úgy vagyok

elnyújtózom a heverőn hosszan
mint odakinn a tétova este
nem gondolva arra ami most van
fittyet hányva a kínteresztre

csak úgy vagyok a csendbe bújok
kutatni abból béke lesz-e
mert a sövények alatt túl sok
pettyező fénycsepp azt jelezte

hiszek nekik és ha takarnak
társa leszek a madaraknak
velük röpdülök el eressz be
s angyalszárny pelyhe hull szemedre

Tomaji Attila

Ma este

(Nagy Gáspár halálára)

Ma este hallgatnak a madarak
Ma este messzire hullnak a felhők
Ma este nem növünk át a holnapba
Ma este gyerekké gyávul a felnőtt

Ma este mindenki magáról beszél
Ma este leszédül fákról a levél
Ma este rátör a házakra a szél
Ma este kiderül mivé is lettél

Ma este fogadd be mi rád tört a hírt
Ma este vágd le lassan a hajadat
Ma este öleld magadhoz a papírt
Ma este tedd ki középre magadat

Ma este nincs már olyan ki még remél
Ma este hallhatod a holtak nesztét
Ma este arcodhoz ér ki rég nem él
Ma este megfogod a voltak kezét

Ma este végtelenbe fut ki köröd
Ma este be leszel zárva te árva
Ma este hiába remeg a bőröd
Ma este belehull a kulcs a zárba

Ma este senki nem maradhat veled
Ma este magadra kell hogy hagyjalak
Ma este megírtad utolsó versed
Ma este hallgatnak a madarak – –

Bereti Gábor

Így

Így kell hallgatni, ilyen szaggatott, fénycsipkés tekintettel, hogy még el sem fordulsz, csak bámulod arcom halovány pergamenjén a borosták közt bukdácsoló árnyakat, hallgatni így kell, ahogy a véremből kihajszolt buborék-érveim vízesés áradattal lassanként betöltik köröttünk a szobát, ahogy farkasszemet nézünk egymással, te a tekinteted mögötti hófürgeteggel, a hófúvásban támolyogni hagyott szavaimmal, s én, a könnyektől meleg szemed bársonyán tapodva, toporogva, mert csak a szavakkal teli szám csöndjét figyeled, miközben látom a hófúvásban élettelené hűlő zúzmarás arcomat elveszni.

Bán Olivér

Aztán jöhetsz te

most mindent
befejezetlenül hagyok
tüntetően egy ujjal gépelek
a leütött betűk között
hagyom elsuhanni
amit most hagyni kell
végiggondolom az életem
és teszek egy gondolatjelet
a következő sorban

Ez már egy másik

ez már egy másik szöveg
az időjárásról
jut eszembe
mindenki beszél
mostanában szótlanak
főleg ha egyedül
vagyok
nem beszél senki
az időjárásról
arról hogy megállt
szélcsendről ködről
hogyan hetek óta
természetes fényt se
olyan mint egy
szovjet sci-fi
több heti csend
két óra alatt
túlnyomás
a kilincs megrázza a kezem
a szerverszobából kifelé
a szememben zöld
tükörben fehér vagyok